

Нам також було цікаво дізнатись, що саме допомагає людям долати тривожні стани, покращувати свій емоційний стан. В результаті опитування ми отримали також сім факторів, які проаналізували з урахуванням статі досліджуваних.

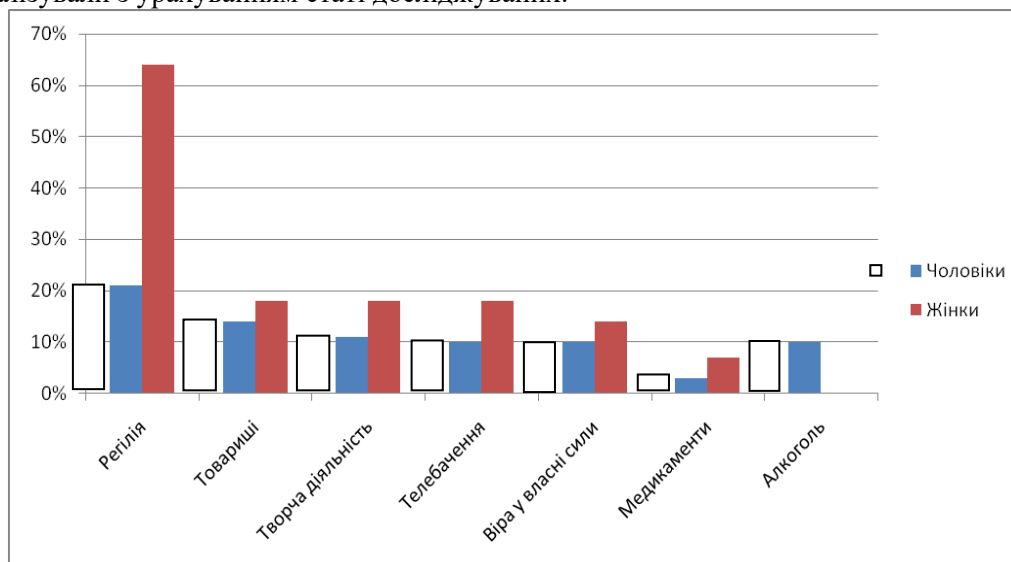

Рис. 5. Чинники, що допомагають долати тривожні стани людей похилого віку, які проживають у геріатричному будинку-інтернаті

Отже, спираючись на одержані дані, можемо зробити висновок, що люди похилого віку, які проживають у геріатричному будинку-інтернаті, мають підвищений рівень особистісної тривожності. Також виявлено, що жінки значно тривожніші, ніж чоловіки. Найбільше почуття тривоги у них викликає здоров'я, втрата близьких та відсутність товаришів. Реакція тривожності як занепокоєння за власне здоров'я, відсутність односторонніх, проявляється в тому, що людина веде себе невпевнено у спілкуванні. Нам вдалося встановити, що найбільш значущою для людей похилого віку є релігія. Саме віра допомагає багатьом віднайти сили долати труднощі та повернути хороший настрій, оптимізм.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Авербух Е.С. Неврозы и неврозоподобные состояния в позднем возрасте / Авербух Е.С. – Л., 1976. – 159 с.
2. Гуфеланд Х. Время жить: искусство преодоления жизни / Х. Гуфеланд. – СПб., 1996.
3. Дементьева Н.Ф. Методологичні аспекти соціально-психологічної адаптації осіб похилого віку в стаціонарних установах соціального обслуговування / [Психологія старості і старіння: Хрестоматія]. – [упоряд. О.В. Краснова, А.Г. Лідерс]. – М.: Академія, 2003. – 279-283 с.
4. Ермолаєва М. В. Практическая психология старости / М.В. Ермолаєва. – М.: ЭКСМО-Пресс, 2002. – 94 с.
5. Изард К. Страх и виды тревожности / К. Изард // [Тревога и тревожность: хрестоматія]. – [под ред. В. Астапова]. – М.: Per Se, 2008. – С. 104–117.
6. Ильин Е.П. Дифференциальная психофизиология мужчины и женщины / [Электронный ресурс] / Е.П. Ильин. – СПб. : Питер, 2006. – 544 с.

Подтабачна К.

Науковий керівник – канд. психолог. наук Свідерська Г.М.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ РЕВНОЩІВ У МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКАХ

Поняття «ревності» хвилювало людей з давніх часів, свідченням чого є чимало художніх творів — прозових і поетичних, музичних, живописних тощо. У Біблії, у піснях Соломона це почуття порівнюється зі «смертю, з жаром та полум'ям шаленого вогню». Шекспір порівнював це почуття у своєму романі «Отелло» із «зеленооким монстром». Американський вчений Л. Джонсон писав: «...якщо полічити жертви жадливих битв, описаних в історії, і жертви ревності, то останніх буде набагато більше» [7]. Ппорівняння ревності з монстром, смертю, шаленістю, жадливими битвами, землетрусом викликає зацікавленість не лише в людей мистецтва, але й науковців. І вони характеризують

ревності як досить стійке емотивно-оцінне ставлення суб'єкта до об'єкта, викликане порушенням основних морально-етичних норм з боку об'єкта у сфері особистісних стосунків. Це почуття є проявом цілої низки емоцій, перш за все — смутку, гніву, ненависті, зневаги, страху, безнадії. Кожна з названих емоцій може виникати внаслідок постійної підозри, усвідомлення загрози, випадкового засвідчення дружньої розмови, проявів поваги між партнером і суперником, випадкових чуток, пліток та очевидного виявлення зацікавленості партнера кимось іншим.

Перші спроби розуміння ревності зародилися ще у античні часи. Протягом тривалого часу під ревностями розуміли почуття, які могли спричинити емоційно-сильний вплив на людину, що виражалися у формі дуалістичних почуттів: агресії і злості, наполегливості і старанності, почутті власності і прагненні самовдосконалення [12]. Вчинковий компонент ревності також має неоднозначний характер, спонукаючи особу як до деструктивних актів поведінки (знищення, вбивство, руйнування, замкненість), так і до конструктивних рішень (прагнення ідеального Я, збереження молодості, краси тощо) [4].

Існують наукові припущення, згідно з якими ревності є причиною дії через почуття приналежності (З. Фрейд, В. Сеченов, І. Кон) — честолюбство, нарцисизм; як наслідок порушення гармонії та психічної рівноваги, тобто ревності виникають внаслідок того, що людина відчуває належність до певного об'єкта і навпаки — належність об'єкта їй, а коли виникає загроза втрати об'єкта, тоді проявляються дії, характерні ревностям [3].

Із філософської точки зору ревності є глобальним, універсальним, загальнолюдським явищем із деструктивними функціями. Так, Аристотель пов'язував їх із заздрощами і характеризував як почуття, які призводять до актів змагання [3]. Р. Декарт говорив, що ревності — це певний вид страху, який виникає при бажанні зберегти за собою володіння певним благом [5].

За даними психоаналітиків (З. Фрейд, М. Кляйн, Х. Розенфілд, О. Кернберг), механізмами виникнення ревності є суперечності у системі стосунків «дитина — батьки». Існує думка, що занижена самооцінка, низький рівень домагань, любов до влади, почуття приниженості, провини, честолюбство і посередність призводять до формування системи міжособистісних стосунків на засадах ненависті, агресії, ворожості, заздрощів та ревності [7, 8, 11].

Вітчизняні та зарубіжні психологи (О. Петровський, А. Валлон, Г. Андреева, Г. Костюк) вважають, що суб'єкту ревності притаманна амбівалентність почуттів. Також говориться про ранній прояв ревності, зокрема про дитячі ревності, які проявляються примітивними реакціями ще з віку дев'яти місяців. Проблема ревності розглядається у дослідженнях порушень спілкування (О. Бодальов, Е. Бреус, Н. Карпова, А. Ковальов, В. Куніцина, В. Лабунська, В. Мясіщев, Ю. Менджерницька та інші) [1, 4, 5, 10]. Робиться висновок про те, що ревності стають причиною непорозумінь, конфліктних ситуацій у міжособистісному спілкуванні. Але часто ревності виступають як захисна реакція власної Я-концепції, і тому в суспільстві можуть сприйматися схвально. Та однозначним залишається те, що ревності вносять негативні корективи в процес спілкування та взаємодії між особами як протилежної, так і однієї статі. Ревності розглядають всесторонньо, намагаючись виділити їх види, причини та наслідки. Таким чином категорія ревності з однієї сторони є багатозначною у трактуванні вченими, а з іншої — не достатньо визначеною.

При емпіричному дослідженні даної проблеми ми провели анкетування, яке дозволило визначити рівень обізнаності молодих осіб віком 18-20 років з феноменом ревності. При анкетуванні нам вдалося з'ясувати, що особи жіночої статі визначають ревності як недовіру до свого партнера, певний прояв емоцій, реакцій поведінки, найчастіше агресивних, що спричинене боязню втратити небайдужу для себе людину. Також має місце і така думка, що ревності — це прояв почуття належності однієї людини іншій; або ж визначення даного феномену як почуття, що характеризується негативними аспектами, викликається недовірою та страхами.

Особі чоловічої статі визначають ревності як почуття, що пов'язане з коханням, але не пояснюють даний взаємозв'язок, однак погоджуються, що вони ведуть до деструктивної поведінки у відношенні до близьких. Також серед досліджуваних наявні такі характеристики ревності, як почуття власності та невпевненість у собі самого ревнивця.

Цікавим є те, що із 40 досліджуваних ревнивими себе вважають 24 особи — 60% досліджуваних. На підтвердження власної ревності наводяться такі доведення: розвинене почуття «власності» в представників як чоловічої, так і жіночої статі. Це пояснюється почуттям влади над іншою людиною, уявленням про приналежність її лише одній людині - ревнивцю. А також дівчата наводять такі аргументи, як особливості характеру та попередній досвід

(«запальний характер», «невпевненість в собі», «попередні зради близьких людей»). У хлопців ревності, у свою чергу, пояснюються більшою мірою почуттям кохання.

Серед опитуваних респондентів об'єкт ревностей виокремлюють 80%, і відповідно не виокремлюють — 20%. А щодо конкретизації об'єкта ревностей, то думки опитаних зійшлися — 62,5% в тому, що найчастіше ним стає особа протилежної статі. 17% вважають, що об'єктом ревностей може бути особа тієї ж самої статі, що й сам ревнивець, наприклад, мати, сестра чи колега, і 0,5% опитаних об'єктом ревностей визначають «просто дорогу людину».

На питання, кому найбільше притаманні ревності, представники чоловічої статі відповіли, що жінкам, а дівчата, навпаки — чоловікам. Причиною більшої ревності жінок є їхня емоційність, а чоловіків — розвинене почуття власності. Також варто відмітити, що незначна частина опитаних 25% все ж таки вважають, що ревності притаманні однаковою мірою як чоловікам, так і жінкам.

Причинами виникнення ревностей назвали досить різноманітні випадки, ситуації та почуття. Так, 69,2% дівчат визначають наступні причини ревностей: недовіра, самолюбство, егоїзм (30,6%); страх втратити кохану людину (7,7%); неправильне ставлення осіб одне до одного (7,7%); провокуюча поведінка одного з партнерів (11,5%); характер людини, особливості виховання (7,7%); низька самооцінка (3,8%), (див. рис.1.):

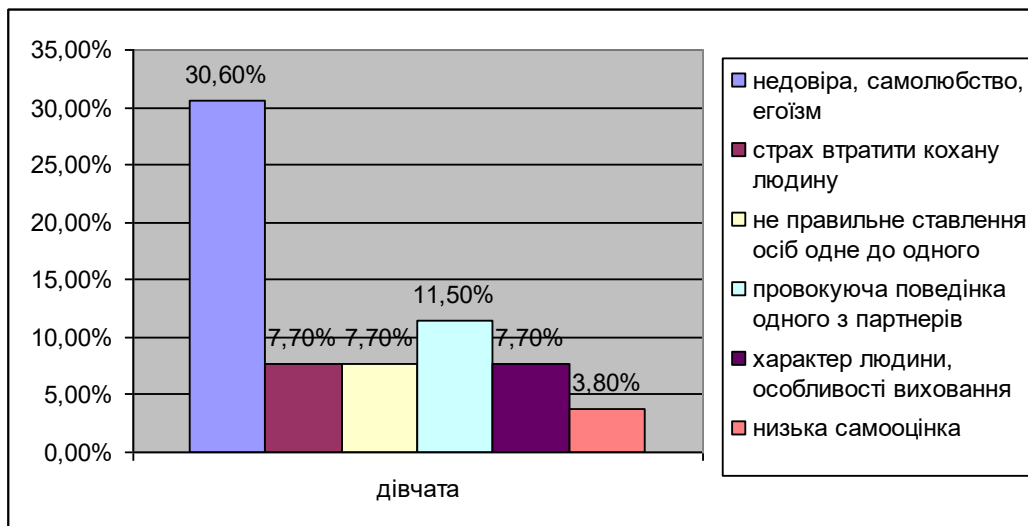

Рис. 1. Причини ревностей, виділені дівчатами

А 42,9% хлопців зазначили такі причини ревностей: кохання, зрада (14,9%); «дурість», особливості поведінки (14,9%); страх втратити кохану людину (14,9%).

Що ж до питання вікових періодів, в яких найбільш яскраво проявляються ревності, то тут думки досліджуваних розходяться в тому, що юнаки вважають підлітковий вік таким, в якому найяскравіше можна прослідкувати ревності, дівчата ж вважають таким віком юність (до 25 років). 12,5% досліджуваних вважають, що ревності проявляються протягом всього життя, якщо вони притаманні людині, незалежно від віку.

Всі учасники анкетування однозначно стверджують, що ревності спричинюють біль та неприємні відчуття тим, хто їх відчуває, тобто об'єкту, і тим, на кого вони спрямовані, - суб'єкту ревностей. А от щодо способів управління ревностями, то їх зазначають декілька, зокрема: переключення на іншу справу, самовдосконалення та контроль власних емоцій. Також зазначається такий метод, як збільшення довіри до людей. Та серед досліджуваних є і такі особи, що не знають шляхів подолання ревностей.

Цікаво, що учасникам анкетування було важко навести приклади прояву ревностей у повсякденному житті, літературі та художніх фільмах. Лише 42,3% опитаних дівчат і 7,2% юнаків зуміли виокремити та описати приклади та ситуації ревностей. Серед опитаних, які виокремили конкретні приклади та ситуації було зазначено, що ревності спостерігаються у таких фільмах, як: «Титанік», «Службовий роман», «Поспішай кохати», «Солодкий листопад», «Не родись вродливою» та «Кохання-зітхання». Були названі наступні літературні твори зарубіжних та вітчизняних авторів: «Кайдашева сім'я», «Ромео і Джульєтта», «Пітер Пен», «На камені», «Украдене щастя», «Оттелло», «Пам'ятай мене», «Гранатовий браслет». Прикладами прояву ревностей у сфері повсякденного життя стали такі ситуації: стосунки між батьками і

дітьми, коханими людьми та друзями, відносини між друзями та знайомими, у молодих подружніх парах. Також важливо відмітити те, що саме особи жіночої статі більш конкретно вказували на приклади прояву ревності чи то в повсякденному житті, чи то в літературних творах. Це може свідчити про нездатність або ж небажання юнаків помічати такі особливості поведінки в інших, а можливо, і в собі.

Як бачимо, проблема ревності є актуальною на даний час, викликає цікавість не тільки в науковців. Тому перспективу подальших досліджень ми вбачаємо у проведенні емпіричного дослідження особливостей прояву ревності у представників різних статей, аналіз їх із психологічної точки зору, що дасть можливість віднайти ефективні методи управління власним емоційним станом.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андреева Г. М. Социальная психология. — М. — 2001. — 384 с.
2. Аристотель. Сочинения. в 4 т. (Серия «Философское наследие»). — М., 1983.
3. Варій М. Й. Загальна психологія. Навчальний посібник / 2-ге видан., випр. і доп. — К. — 2007. — 968 с.
4. Данилова Т. Н. Особистість, схильна до ревності: деякі аспекти проблеми. // Соціальна психологія. 2007 — №2. — С. 86-92.
5. Декарт Р. Сочинения в 2 т.-Т. 1. — М. — 1989. — 654с.
6. Кляйн М. Зависть и благодарность. — СПб., 1997.
7. Кузенко Г.М. Соціокультурний аспект у комунікативній ситуації ревності [Електронний ресурс] / Г.М. Кузенко Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/novitfilolog/20/4.pdf>
8. Куттер П. Любовь, ненависть, зависть, ревность. Психоанализ страстей. — СПб — 1998.
9. Линчевский Е. Е. Как быть с ревностью. — Л., Знание, 1978 — 36с.
10. Фрейд З. Я и Оно. СПб., 2009.
11. Хорни К. Невроз и личностный рост. — СПб., 1997.
12. Щербатих Ю. Психология любви и секса. — Москва. — 2004. — 608с.

Товстюк Т.

Науковий керівник – асист. Свідерська Г.М.

ПСИХОЛОГ – ПРОФЕСІЯ ЧОЛОВІКА ЧИ ЖІНКИ?

Постановка суспільної проблеми. У повсякденній свідомості за деякими професіями міцно закріпилося визначення «чоловічих», а за деякими - «жіночих».[3] Практично всі професії мають свій гендерний стереотип, наприклад, вчитель, продавець – це жіночі професії, сантехнік, водій – чоловічі. Не зважаючи на те, що рівні права та можливості отримання професій декларуються для обох статей, історично сформовані уявлення про суто «чоловічі» і «жіночі» професії часто впливають на вибір виду діяльності. [4]

Професії мають свою історію виникнення та поширення, певні вимоги до тих людей, які їх обирають. Досить молода професія психолога, як відомо, тісно пов'язана із таким давнім родом занять, як філософія, із професією священика, в якій працювали виключно чоловіки. А реальність теперішнього життя свідчать про те, що професію психолога переважно обирають жінки. Отже, як бачимо, існує суперечливість між історією і стереотипами. Тому варто спробувати знайти відповідь на питання: психолог – це професія чоловіка чи жінки?

Проблематика гендерного аспекту професійного вибору є досить актуальною на сучасному етапі розвитку суспільства, оскільки, як вже вище зазначалося, є багато професій, які визначені суто «чоловічими» чи суто «жіночими», що впливає на професійне самовизначення молоді. Молоді хлопці і дівчата відмовляються від професій, в яких могли б себе реалізувати як справжні майстри, оскільки суспільні стереотипи штовхають молоде покоління на неправильний професійний вибір, а він, як відомо, є одним із найголовніших рішень нашого життя. Адже ми обираємо, якою справою будемо займатися все життя, і від нашого вибору буде залежати, чи приноситиме нам ця праця задоволення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До даної тематики звертається багато сучасних вчених і науковців. Так, А.Н.Михайлова, Н.Л.Волошинова, Г.В.Лозова, Н.В.Журін, М.Д.Петраш досліджували рівень задоволеності чоловіків і жінок різноманітними видами діяльності, а також умовами праці, в яких відчувають себе комфортніше чоловіки та жінки. Б.Г.Ананьєв, С.В.Ковальов, І.В.Тельнюк, Л.А.Головей, Б.Розен, І.С.Кон та інші вивчали статеві відмінності в професійній спрямованості, що проявляються з дитинства. Г.Гибш, М.Форверг, А.А.Гольденвейзер цікавилися не біологічними особливостями статей, а соціальними, і